

ZEMMURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKROKSTS

Nr. 24 (112)

1997. GODA 4. JULĀ

CENA 5 SANTIMI

KAM OSTONPADSMIT

ONTE LEIČUJŌNS

PYLNGADEIBAS REITS

*Grīz grīze plovā, rosā samērkuse,
Stōv ūzuly ar myglas kōjautim
Un ruzdu lauks šēlce reita pušē —
Sirds pylna gaišoni nūjautom.
Taisds sovaids namirs apkört volda,
Maņi vysu skoti pīvārstī;
Teik mōju rūatom pūsti goldi,
Daudz runots teik par cīnastu...
Ai, pylngadeiba, ai, pastōveibas prīca,
Cik sej tysi gaidēts — pipīdeits!
Ardīvu bērnieiba, uz aizīšonu ticis,
Lai breinišķeigs aust jaunais reits!
Maņi šudni laimes vēlējumi, zidi,
Maņi sirds ir leiksma, gors — atbreivōts.
Maņi vysi soka: — plaukstī, zidi,
Vēl gaužam mož ir nūdzeivōts!
Maņi spāka gona, paļoiveiba — deveigs,
Par dorbiem daudz kas dzērādams byus:
Jo sovai tāvā zemei dereigs,
Tei mōte tod maņi ari klius...
Es išu tōli, dīnas dorbus dareit,
Es išu, itō reita stypriņots:
Jau šudni pat, na reit voi pareit
Maņi telais veikums jōjso!*

Vosora — pylngadeibas svātku laiks, symti jaunu pušu un meitīnu
pa eistam sōc apsazynot, ka nu ir piauguši, ka uz jūs placim qulstas
jauna, lela atbildeiba un piņokumi pret giminī, sabidreibu, vajsti, ka niu
pastōveigi jōzilem, kas pa kam. Pylngadeiba ir piauguša un pat
stōveiga cylvāka pozeime, bet vēl tūmār navajaga kaunēfis nu vacōka
cylvāka loba padūma.

Lai labi veicas, jauni cylvāki!

Pitera GLEIZDĀNA zeimējums

PEDAGOGEJA — SIRDSLĪTA

Piters Priževiots pīdzīmo 1907. goda 3. juli Vydsmuīžas pogosta Bryšķus. Gimine beja pīrsacāluse uz Omskas guberniju, tī sōces ari Pitera pyrmō skūlus gaitas. Latgolā atsgrize 1920. godā, apsamete Rēzeknē, kur tāvs strōdōja uz dzelžcela. Piters 1923. godā beidze pamatskūlu, 1927. godā vydusskūlu un īstastāja LU matematikas fakultatē, kuru beidze ar magistra grādu un tymā pošā

SAKŪPTEIBAS RAUDZEIBAS

Stōsta Preiļu rajona padūmes lauku atteisteibas plānōtōja Irena Šāitere:

— Vīnlācegi nūteik divi konkursi: «Sakūptōka pišāta un mōja jīmā», kas beja 1. juli, un «Sakūptōka pogosts un sāta», kam starts tyka dīts 2. juli ar Stabuļniku pogostu. Nōkamajā dinā komiseja pabeja Gaļānu un Seiļukolnā, 4. juli — Turku un Rudzātu, tod 8. juli — Upmolas un Rūžkonu pogostā. 9. juli īplānots brauciņs uz Ribeju un Sylajonu, nōkamajā dinā — 10. juli —

1935. godā īstastāja par skūlētōju Aglyunas gimnazejā.

Direktora gaitōs pīdzīvēja na mozu mu grytu breižu. 1942. godā nūdaga gimnazeja, skūlētōji tyka īsaukti armejā. 1940. godā Aglyunā dorbojēs boļševiku radeita īstode — laukaimniecības ydusskūla, kas padarēja smogu sadzīves atmosferu. 1944. godā, tyvojūtis frontei, juli P. Priževiots ar saimi īstastāja Aglyunu. Rudin nūnōce Bavarejas sīdi Alteitā, strōdōja par matematikas skūlētōju latvīšu gimnazejā Neuetingā, 1948. godā pīrsacāle uz Erlangenu, nu kūrines 1949. godā izceljōja uz ASV.

Emigrējā P. Priževiots kai inženiers fizikis vadēja pētējumus kaidā lelōkā uzjāmūmā, dzīvēja sovā mōjā Indianopole, kūpa ar dzīvesbīdi līv (dzym). Zeile nu Vyšku pogosta, skūlētōju) un dālym Evaldu, Konradu un Ontonu.

Jys vīnmār beja latgalu preses draugs un atbalsteitōjs, studentu godūs un vēlēk beja saisteits ar studentu bīdreibu «Latgola».

Pelēču, Aizkraukles un Vorkovas, bet 11. juli — Jersikas un Rūžupes pogostu. Tod nālels pīrtraukums, leidz 14. juli apskotami Sutru, Preiļu un Saunas pogosts, bet 15. juli — Aglyunas un Rušunas. Vysi jī sagrupātī tai, lai atsarostu blokom, ārtōk bytu izbraucami.

Konkursa nūlykums izstrōdōts jau sej, jīmā teik itvari vysi svoreigoki rōdeitōji, kotru godu kaidu nu rōdeitōjim atmatam, kas nav vairs aktuāls, bet kaidu cytu pilikam klōt. Teik dūtas vīnaidas īspējas vysim pogostim un obom pišātām sasakūpt. Myusu mērķis — pīsavērst gon

LAISKAIDRS UN SAULAINS DZEIVES REITS!

Sirsneigi sveicam pylngadeibas svātkus jaunūs ribenišus, dzymūsūs 1979. godā: Svetlanu Baikovu, Gaļinu Bazulevu, Jevgeniju Maslobojevu, Elbahu Nadyrovu, Antru Upineici, Vadimu Verzi, Andri Sondoru, Natāliju Sorokinu, Ilmāru Špeli, Aleksandru Kuznecovu, Sanitu Kesteri, Dmitriju Kuzmenko, Lolitu Erti, Igoru Šnigirjovu, Ingu Pavlovu, Larisu Černevsku, Aigaru Pokšanu un Karinu Kudrjavcevu sakarā ar 18 godim. Nūvēlajam vysam pīt rodūši, daudz panōkumu, drūsmes un iztureibas gon dzīves pīrbaudejumūs ar veiksmem, gon ar kliumem!

RĪBEŅU POGOSTA PADŪME,
Rībeni, 1997. goda 5. jūli

saimnīciskom, gon goreigom un kulturas lītom, apdzīvētū vitu un apkaimes izskotam, lauku kūpšanas problemu, zemnīku un pišētēnu sātu izskotam.

Šū pasōkumu organizēj rajona padūme, jei ari pāredz naudas leidzēkļus gūdolgošū vitu igvējim. Pogostu grupā tādas ir trejs pyrmōs vitas, obom pišātām — Preiļim un Leivonim, taipat dolōs zemnīku saimniecības ar pīmōju sakūpteibu un daildōrzm, lobōkōs mōjas pišātās, ir ari veicnōšanas premejas. Kūpā ar cytīm izdavumīm (zidi, filmeišana skates laikā) paradzāti 1500 latu.

PITERS APŠINĪKS

Zaltotā sauleite vyzuļoj jauki,
Zaltotā palik sējumu lauki;
Zemnīks ar cereibū uz laukim veras,
Prīceigu seju pi izkaptē keras.

Svāta Marija, tu māmeņa myusu,

Naaizmērst vōrgu un strōdīnu vysu;

Lyudz sova dāla par tīceigū saimi,

Lai Krystus dūd baudeit myus'

eistiny laimi.

Uz teirunu ejūt voi grīžūtī sātā,

Lai Tovā mes byusim glōbšonā svāta;

Mes Tevi laukūs slavēsim dzīsmēs,

Mes Tevi pīlyugsim skumē un līksmē.

Tu, Latvejas Glōbēja, pi Dīva esī,

Tu seplaikim vactāvīm paleigu nesi,

Paleidz niu dorbus, izlyudz nu Dīva

Augleigu godu un pišneigu mīru.

Ka, sapļauņt rāzu, salosūt vōrpas,

Mes cīneigi byutu myužeigas olgas.

Lai nazkod tur jauni, reizē ar Tevi

Mes dabasūs Dīvam dzīdōtu slavi.

Is ari myusim tys pīaušonās laiks,

Kod Dīvs uz myužeigu dzīvi

jau sauk;

Lai tod caur Tevi tys laimeigs myus'

byutu,

Ka myužeigu laimi mes dabasūs

jimtu.

«Krystus Karūgs», 1924. gads.

OSS UN PATĪSS

P. APŠINĪKAM 110 GODI

Mikelis Bukšs «Latgalu atmūda»:
— Piters Apšiniks beja ļūti centeigs tautas dryvas kūpejs un produktivs rakstnīks. Pīterpiļs laikā jys beja par «Dryvas» leidzstrōdīnu, jaunīties puļceju darbiniku un sova hektografēta biletēna organizātōju. Vēlōk rakstēja dramas, stōstus un dzejas. Dorbu mōkslinīsko vērteiba beja nālela. Kai cylvāks beja individualists ar smogu raksturu. Dedzeibas dēļ tyka sauktis par «dzīvū tīceibū», bet sovōs pastorizacejas metodēs un saskarē ar cylvākim beja oss un strups, kōdēl ari beja vīntuleigs un izolāts cylvāks. Sovai lelajai degsmei un dorba milesteibai navarēja atrast tāda ceļa uz tautu, kai Naaizmērstule voi Nikodemus Rancāns. Naaizmērstule vysu balstēja uz cylvāku milesteibu, Apšiniks — uz varu. Jys beja tipisks pīrstošs tam virzījam, kas atzyna par pareizu tikai runōt uz tautu, bet na ar tautu. Cytaidi beja ļūti spejējgs latgalu atmūdas dorba turpynōtōjs.

Bazneickunga P. Apšinīka biografējas dati:

— Dzimis 1887. gada 29. junī Rēzeknes aprinka Gaigolovas pogosta Apšinīkū, beidzis vītejū pamatskūlu, viucejīs Rēzeknes pišātās skūlā, Pīterpiļs gimnazejā un Goreigā seminarā, par pristeri īsvētieis 1915. godā, strōdījis Pīterpiļi, tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Strauteņš», bet nu 1924. leidz 1926. godam Rēzeknē izdevē žurnalu «Krystus Karūgs», tod Latgolā — Bēržgalē, Viļakā, Pušā, Preiļus, Leiksnā, Styglovā, Baļtinovā, beja 1917. gada 26. un 27. aprēla Rēzeknes kongresa dailebnīks. Rakstēja laikroktūs «Dryva» un «Latgolas Vōrds», Pīterpiļi redigēja žurnalu «Stra

KAI RUDZU VÖRPA...

ATVODU VÖRDI JANINAI BUKŠAI
(24. 11. 1913. — 22. 06. 1997.)

Šo goda 22. junij Garcimā pēški nu dzeives šķērēs Janina Bukša, aizrauteiga latgalīš grōmotnīceibas kūpeja, Mikeja Bukša dzeivesbīdre un uzticīga leidzgaitneica boltos un naboltos dīnōs, dzimtīne un svešumā.

Atlidjus nu mītnes zemes Zvīdres, jei jau beja pagivuse pabyut sirdei vīnmār meilāja Rēzeknē, kur pīsadalēja veira nōves dinas 20 godu atcerē, īpriķējā vokorā Nacionalajā teatrī beja nūsaskatējuse «Skrūderdīnas Sylmačū», vēl gribēja redzēt Latgolas pavasara kongressam veļteitū iztōdi Raiņa Literatūras un mōkslās vēstures muzejā, cerēja tiktis, kai poša sācēja, ar «sovom meitinem»: Janinu Kurseti, Annu Staſecku, Annu Eglienu, Lidiju Leikumu... Lūti vēlējos aizīt leidz jūrai...

Staigojūt pa dōrzu, kur šugod nāparosti ilgi zīd Augusta Eglōja atvastī un ištōdeiti cereni, kavējamēs atmiņas. Janina, mundra un gaiša, aizgytūnēs stōstēja par jauneibā, par gryutajām kara un pēckara godim, par ražīgū sadarbeibū ar izdevēju Vladislavu Lōci, par meiton un mōzbārnim, kurus tyku sastapis Rēzeknē vācmōtes myuža 80. godskortas kuplajā un skaneigajā jubilejā.

Pēc tam ar višņu otkon runojom par Mikelī Bukšu, par jō miļzeigajom dora spējom un piķeršonū Francīšam Trasunam, par zynōtnīka daudzpusīgajom interesem volūdnīceibā,

Latgolas rokstu litōs un vēsturē, par leļu veiku mu, kuru vajadzātu apkūpōt kādā monografējā voi apceru krōjumā. «Nūteicēja tū vajadzātu dareit latvišu kūpejā literarajā volūdā, myusu valsts volūdā» — vēl styrīgī nūteicēja Janina un precīzēja: — «lai vysa Latveja varātu ipasazēt ar Mikeja Bukša dūmom, ceptīnum, pētejumim, sacynojumim un atzinīm».

Sūs vōrdus jau tymā breidi uztvēru kai testamentu, kai nūvēlējumu un uzdavumu myušim, sova nūvoda kulturas montōjuma kūpejim, lai gon vēl ni možokēs jausmas nabeja, ka jau pēc pusstūndes Janina, insulta plauta, salīms un nūsaliks kā vōrpa Jōnu laika rudzu laukā, kurā grīze grīz un atskāp leigojōju bolsi. Kaida sakriteiba: pyrms 60 godim, teiši 22. junī, rūtojdzīsmes īvadēja Janinas un Mikeja kōzas! Obu mīlestībai daudz izjustu loppu veleits Mikeja Bukša grōmotā «atminas un atzinās» (1964), kur nu fotografējom raugōs skaists un sadereigs pōrs.

Nu jī otkon kūpā, blokus atsadusēs zvīdri karaļvalsts zemē. Jīm pagalvi palykts myužeigs sapyns par Latgolu breivā, laimeigā un zidūšā Latvejā.

Andris VEJANS

Attālūs: viņi nu pādejūm uzjāmumim, kur J. Būks radzama baļtinovas pogosta Plēšovā pi veira sātas un pasarokstūt muzeja vīsu grōmotā, I. Slyšana foto nu laikroksa «Vaduguņs».

JĀNA RIHTERA PĪMIŅAI

1934. GODA 2. SEPTĒMBRIS — 1997. GODA 20. JUNĀ

... Vēl īpriķējā dinā Jōns beja LKC izdevniecībā, pasainterestēt, voi «Zemturi» īspīts körtejais jō pastōta turpnojums, bet utra dinā sajēmem sāru vēsti... Profesionalais poligrafists ar lelu dorba stāžu Rēzeknes tipografejā tikai pēc aizišonas pensejā pasarōdēja ari kai publicists: «Tāvū zemes kalendārā» ir jō dorbi, jō savoki interešanti materiali atrodusi vitu ari «Preiļu un Leivōnu nūvoda kalendārā», cytur. Bet vysbīžok J. Rihtera esejas par aizgōjušām godim, kurōs beja atblōzmōjumi nu tōlōs

berneibas Sylajōnu pusē, nu kara laiku jaunecības pasarōdēja «Zemturi».

Kādā nu körtejim atmiņu stōstējumā tyka pīzēmējīs, ka tū vysi — jau publicāti un vēl gatavojami — varātu kliut par grōmotas saturu.

Daudz Jōnam beja ari cytu īceru, bet liktiņi ar tom nasarēkinojas... Leigū Dīnas priķšvokorā rēzekniši atsavādēja nu sova plaši pazeistamā ledzidzīvotōja.

Lai vīgas smītis, Jōp!

«ZEMTURA» REDKOLOGEJA

ONTONS SLIŠĀNS

PA LAIMES OSORU STIDZENI

(Vīvori rekvīemam sabidriskuos darbinecas Janinas Būks pīmiņai)

Pa laimes osoru stidzeni

Ar boltīs beseju pādejūs zīdu smuordu motūs,

Ruduz teiruma skuobsolduso myglas pleivurā

apnīta,

Tu Myūžebas vuortus veri...

Es natycu, natycu itam;

Ka Tovi žīvreju bierneni Teve nagaideis

nuokūšgod,

ka tovi izuli nasies zeiles bierzotai jaunai...

Lej leiteņš, lej i lej cauru dinu i nakti.

Pārkurs ducynoj austriņu molu,

a jyura višni aiz viļņa mat napuorstuojāt

i syuta zini — zini syuta Rīteklam...

Dīvej, melnais Dīvej, voi redzēji acis,

Kas prīcā tai storova dviesēles syltumu vysim

puorpuorem...?

Kamēdī Tu padevi rūku laimes osoru stidzenā

i nūgoju taisī pi Myūžebas vuortu pīškas?

Es natycu, natycu itam;

Ka tova dzīsme naskaneis nuokūšgod i narunuos

gudrus vuordus

Tei volūda, kuru Tu meilejī ciši...

Bierst beseju zīdi... Plaukti tolku pūces jōv

Dzīmīnes ceļa mološ... — A Myūžebas vuorti

Čekstūt aizkreit maļ pastiņtos rūkas prišķā

I napaļau vairuok Tovu rūku šķerūtis paspi...

23., 24., 25. jūnī 1997. g.

NORBERTS TREPŠA

Dūmu izmaiņa par tū, voi ir īspējama un vajadzeiga literatura latgalu dialekta, pasacīluse dzīgon biži. Par īmesli tam parostī beja kaidā roksts vydusdialektā presē, voi ari diskusejas uzsīldējums myuši poši periodikā.

Kod eisti pyrmū reizi pasacēle šys vaicōjums un kaidā periodiskā izdavumā tys nūtīcīs, pagaidam nūtīcīti navaru nūrōdeit. Pyrmais man zynomas gadējums atsatic uz 1908. godu, kod sakarā ar žurnala «Zemkūpis» 14. un 15. numeri īvītīti rokstīm par «latgalu» volūdu un literatūru sarakstēja rokstu Dr. Ontons Skrynda.

Pōrskota laikā, tys ir, pādejūs 25 godū dūmu izmaiņa patīcībā nikod nav rymusēs, lai gon periodikā tei olpīm it kai vairōk īsadag un otkon pīklust.

Šys vaicōjums ir pamatsvora problema navin latgalu, bet vysas latvišu tautas kulturalajā dzīvē. Un labi dora tī myuši kulturas, sabīdriski un politiski darbinīki, kas ar tū nūsadorboj, seviški tī, kas ceņas tū īspējami mīreigū un objektīvi aperēt.

Kaīda tot ūsi problema vysā sovā kūpumā? Raudzēsim eisi izskateit.

Mums pagaidom nav izsmēļušu pētējumu, tū vysmoz nav publicāti — par tū, kod un kai rodūs latgalu un vydusdialektu atšķerteiba. Bet jo mes zynām, ka volūdas pōrmaiņas ir lūti gara laika parōdeibas un ka zynomas volūdas voi dialektā rasšonōs un pastōvēšona ar sevi pīrōda ari tōs lītōtās tautas voi ciļts zynomu kulturalu atšķerteibā, tod mes varim ari drūši saceit, ka latgalu dialektis, tō pastōvēšona skaidri nūrōda uz latgalu ciļts sovrupvīneibū, kai ari tū, ka tei pastōv jau sej. Cik ilgi, kai tys radis

LATGALU RAKSTNĪCEIBAS BYUT VOI NABYUT

— seikōku pētejumu uzdavums.

Taidas gudreibas, kaidas dažkōrt dzērđim pōrnūvodūs, ka latgalu dialektu mōksleigi radējuši komunisti voi sveštautīši goreidzni 18. godu simteni, lai sašaltu latvišu tautu, var atsaļaut tīkai tādi žurnalisti, kurim vīnolga, kaidu muļkeibū pasaceit, ka tīk tei pīrmeizeja. Jo ir taču skaidris, ka dialektu radeit navar nīvīns svešinīks kai, storp cytū, jys navar ari iznycīnys. Latgalu dialektu boļševiki nav radējuši, taipat kai jī, pīmāram, nav radējuši pasaule — tys pastōvēja labi viņ sejok par jīm pošim. Turpreti sveštautīši goreidzni, nōkūt mīseju dorbi Latgalā, i protā naturēja kaidu vajadzeibū ūsēt latvišu tautu, taišni ūtrādi — jūs nūlyuks beja vinōt tautu, jo na nacionāl, tod konfesionali, jo latvišu tauta beja sasaškāluse taišni ūmā ūzīnā. Un vinōt ūsēt tāču navar. Elgers, Rots, Macilevičs, Akilevičs, Kurmins — vysi šī latgalu rakstnīceibas pamatlīcēji dareja tū pošu, kū Stenders, Firekers, Mancelis, Ervelfelds un cytī pōrnūvodūs — mōcējōs tautas volūdu un rakstēja tymā grōmotas. Un faktis, ka ap tū laiku latvišu ciļtis runōja dažādūs dialektūs, pīrōda tīkai tū, ka latvišu volūdas dialektu atšķireiba ir lūti seneja līta, ka ir pīlējīgā dabeigī, ka tei rodūs divas raksteibas un beidzūt, ka vysumā ir dzīgon naivi raudzēt latgalu dialektu un literatūras pastōvēšonu izskaidrōt ar zynomu Latgalas kulturalu atpaliceibū dažūs pādejūs godusimēntūs, jo dialektā atšķeršona rodūs tīmūs laikūs, par kurim mums byus gryuši apgolvōt, kas nu kō tīmūs beja atpalicis.

Interesanti atzeimēt, ka 1927. godā jau išaspīduse «vīna rokstu volūda», lai gon, kai zynoms, breivajās sōkumā beja nūteikts pījāmums, ka istōdēs var lītōt obus dialektus, tātīd — patīti vīna volūda. Kaida oficīala lykumēvēja organa lāmuma par ūsādu pōrmaiņu mes veļteigī mēklesim, tys rodūs kai kluss, mōksleigs vadzis.

Pīlējīgā vīnuprōt varam byut ar H. Tihovski, vērtejūt tūs, kas ar vīglu sīrdi un tīkpat vīglu apsvārumu bagāžu uzbruy latgalu dialektam, tī patīti nauzrōda tū intelligentam, kulturalam cylvākam mes apnīcīšam spēju

vysu asūšu objektīvi aperēt, naatkareigi nu subjektīvom vēlējēm un iinteresētēibas. Turpretim dzīgon popularais arguments — tū biži asom dzērđejuši lūti patētiski izsaceit — ka latgalu dialektu navarēs iznycīnōt tōpēc, ka godu symtūs tys nav bejis izdoroms latgalu seikstuma dēl, munuprōt nav seviški styprs, jo prosa vēl absoluto apgolvōjumu, ka šys latgalu seikstums ari tōlēk paliks, kai ari paliks poša dialektā un tō rakstnīceibas pamati — Latgalas sovoda. Apgolvōt tū tūmār ir gryuši. Latgalu drupnojā na kas cyts, kai poša inteligeances daļa — vīnajēzīgā, svešū milūšo, sovu moz cīnejūšo, caur svešu kulturu, prūti, pret sovom dzīmājām tradicejom, imūna kliušo.

Lai mes atsaceram tikai leļu Latgalas kulturas darbiniku kongresu Rēzeknē 1937. godā 30. aprēli un 1. majā, kurā pīsadalēja 237 delegati un 280 vīsi, kīlōtāt ari izgleiteibas ministram. Kongress vīnbaļeigā atzyna, ka «inteligēcēs atsātālojā nu tautas, kai nārōda loba pīmāra».

Patiši lobu pīmāra jei na vysod rōda. Pīmāra dēl tys pīts «kongress vīnbaļeigā nōcē pi šāida atzynuma: latgalīšu pamatskūlos mōceibas pasnādzamas latgalu izlūksnē. Vīnbaļūs latgalim izlūksne ir obligatorisks pīkšmats». Bet kur ir šo lāmuma realizējums, lāmuma, kū vīnbaļeigā pījāme pīri par 500 latgalu kulturas darbiniku?

Nūbelgums sekōs

* Nu roksta «Divdesmit pīci godi». II Rokstu krājums latgalu drukas aizlīguma atceļos 40 godū atcerē — Daugavpīšs: V. Lōča izdevējīceiba, 1944.

lik mums sajūst sovīs skaistuma izpratni un sīrds pīkstū asameibū. Sīrds kvāloj skaistājā, nāradzātājā, kas dzejnīka talanta radeitā iztēles ainā pīrtūp radzamajā.

Ari cylvāka ilgu ceiņa sevī ir saistīša «Breibumi, breivumi, nāradzātājā — Santai sūmā ūbeļdōrzs!» («Ābeļdārzs somā», 14. lpp.).

O. Slišāns ir meistars, kurs ar osprōteigu metaforu — igust mōkslinīcīškā vīrā tālaineibas kvalitatī. Bārnu pasaulā uztveri naapgrītījīgā ar praktiski akceptātu voi stilizātu lītu — izpratni (shemu). Pānainvō dūmōšana ir sova veida idejas atklōsmes styls, na filozofiska aksioma: «Sovaīdok navar byut —

Zīmu atnese zvērbuļu bori
Sovīs zvērbuļu karūs». («Ziemneši», 2. lpp.).

Lauku bārnu dūmōšana ir bez tymā...

NU POSTA SŪMAS JŌNS ALNS, RUNDANI

ZEMNĪKU SAIMNĪCEIBA «ALEKSANDRI»

otkon i otkon pīdōvoj sovīs Latgalas pakolnūs pōrklōt ar turīma maršrutu teiklu, ar turītu bāzem, kuras veidōtu un uzturā